

Alimentárny botulizmus - naše skúsenosti s laboratórnou diagnostikou

Strhársky, J.¹, Maďarová, L.¹, Dorner, M.^{2,3}, Dorner, B.^{2,3}, Fatkulinová, M.¹, Avdičová, M.¹, Sedliačiková, I.¹, Klement, C.^{1,4}, Donáth, V.⁵

¹ Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici, Oddelenie lekárskej mikrobiológie, Banská Bystrica, Slovenská republika

² Robert Koch Institute, Biological Toxins / Consultant Laboratory for Clostridium botulinum, Berlín, Nemecko

³ Robert Koch Institute, Centre for Biological Threats and Special Pathogens, Berlín, Nemecko

⁴ Slovenská zdravotnícka univerzita, Fakulta verejného zdravotníctva, Bratislava, Slovenská republika

⁵ Fakultná nemocnica F. D. Roosevelta, Oddelenie neurológie, Slovenská zdravotnícka univerzita, Banská Bystrica, Slovenská republika

Cieľ prezentácie

Cieľom predloženej prezentácie je snaha upriamiť pozornosť na diagnostiku tak ojedinelého ochorenia akým je alimentárny botulizmus. Ďalším z cieľov je upozorniť na nevyhnutnosť zlepšenia diagnostických postupov a najmä ich zjednotenia v rámci Slovenskej republiky v suspektných prípadoch botulizmu.

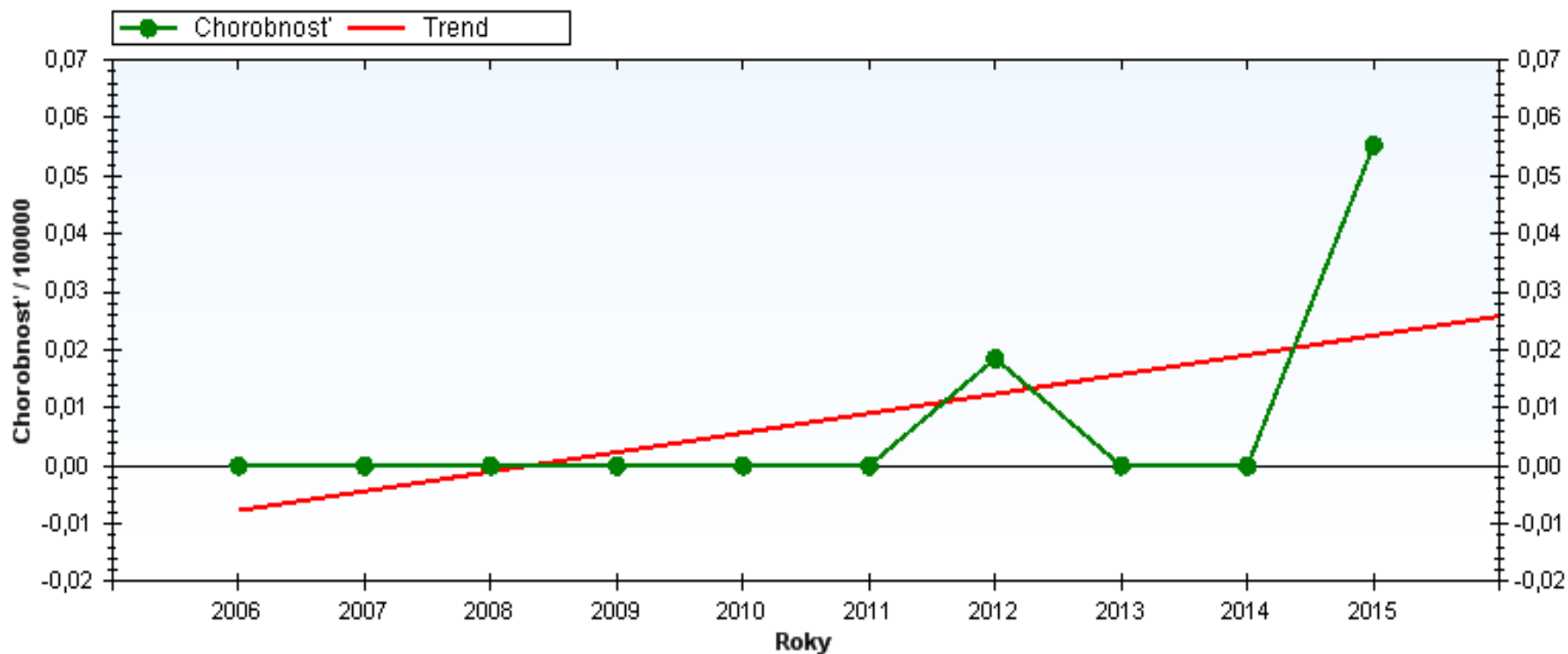
Clostridium botulinum

- baktérie *Clostridium botulinum* sú grampozitívne striktné anaeróby tvoriace spóry
- rozdelené do skupín I. – IV. podľa typov toxínov, ktoré produkujú
- pre človeka predstavujú najväčšie riziko kmene zaradené do skupín I. (proteolytické) a II. (**neproteolytické**), nakoľko len u nich bola zaznamenaná **produkcia toxínov typov A, B, E a F** asociovaných s potravinovými otravami
- optimálna rastová teplota proteolytických kmeňov *C. botulinum* zaradených do skupiny I. je medzi 35 – 40°C
- teplotné optimum neproteolytických kmeňov zo skupiny II. je o niečo nižšie, konkrétne 28 – 30°C; **minimálna rastová teplota** proteolytických kmeňov bola stanovená na 10 – 12°C, u **neproteolytických kmeňov na 3,3°C!!!**

Botulizmus

- je paralytické život ohrozujúce ochorenie spôsobené neurotoxínmi produkovanými *Clostridium botulinum* skupín I–IV, *C. baratii* a *C. butyricum*
- skoré stanovenie diagnózy závisí najmä na klinickom obraze ochorenia no laboratórny dôkaz a došetrenie epidemiologických súvislostí sú taktiež nevyhnutnosťou na potvrdenie diagnózy u suspektných prípadov
- existuje veľmi vysoká variabilita v rámci klinických prejavov ochorení, rôzna závažnosť klinického priebehu v závislosti od požitého množstva botulínového toxínu
- najzávažnejšie prípady si vyžadujú dlhodobú hospitalizáciu ako aj umelú pľúcnu ventiláciu (nie zriedka aj niekoľko mesiacov), náš pacient 1196 hod./ - cca 50 dní

(A05.1) Incidencia botulizmu / Slovenská republika, 10 rokov

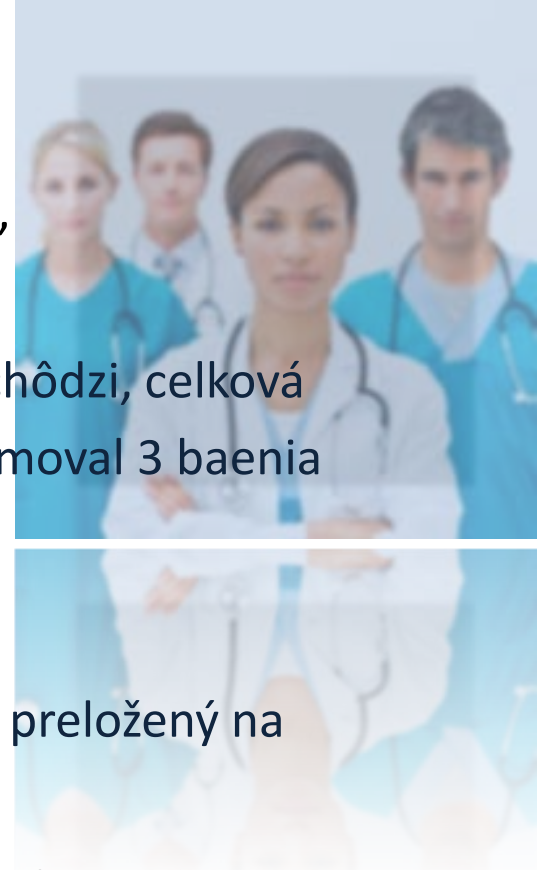
Zdroj údajov: EPIS, © ÚVZ SR

Zdroj údajov: www.epis.sk

2012 – 1 prípad Žilinský kraj
2015 – 3 prípady, 2 x Žilinský kraj, **1 x Banská Bystrica**

Klinické šetrenie

- **12.08.2015:** 42-ročný muž prijatý na oddelenie neurológie, Fakultná nemocnica F. D. Roosevelta v Banskej Bystrici
- príznaky: nauzea, zvracanie, dvojité videnie, problémy pri chôdzi, celková malátnosť, závraty, ťažkosti s prehĺtaním (uviedol, že skonzumoval 3 baenia cicerovej nátierky na večeru
- vyslovené podozrenie na alimentárny botulizmus
- nasledujúci deň bol pacient v dôsledku upadnutia do kómy preložený na oddelenie JIS
- liečba pozostávala najmä z podpory dýchania a intravenózneho podania polyvalentného antobotulínového séra
- nanešťastie vzorky séra a stolice neboli odobraté
- odobratý výplach žalúdka: 48 hodín po objavení sa príznakov ochorenia, týždeň uskladnený pri teplote 4°C (pokus na myšiach bol negatívny) Státní zdravotní ústav Ostrava

Epidemiologické šetrenie

- **13.08.2015:** epidemiológovia vykonali šetrenie v rodine pacienta
- podľa slov pacienta a jeho matky, ktorá s ním žije v jednej domácnosti, bola v uzavretých obaloch cícerovej nátierky prítomná produkcia plynu
- zároveň boli odobraté vzorky na analýzu (medzi nimi aj 3 prázdne obaly cícerovej nátierky)
- doručenie vzoriek na OLM s **požiadavkou vykonať mikrobiologické vyšetrenie zamerané na *Clostridium botulinum***
- epidemiológovia upovedomili Štátnu veterinárnu a potravinovú správu Slovenskej republiky

Laboratórne šetrenie

- na diagnostiku *Clostridium botulinum* bola použitá kombinácia kultivačných a molekulárno-biologických metód
- kultivácia bola vykonaná podľa modifikovaného postupu popísaného v norme STN EN ISO 7937:2005 („Horizontálna metóda stanovenia počtu baktérií *Clostridium perfringens*. Metóda počítania kolónií“)
- multiplex PCR na dôkaz génov zodpovedných za produkciu toxínu A, B, E a F bola vykonaná podľa STN P CEN ISO/TS 17919:2013 („PCR reakcia na dôkaz patogénov z potravín. Dôkaz klostrídií produkujúcich botulínový neurotoxín typu A, B, E a F“)
- ďalšie molekulárno-biologické analýzy ako aj sekvenovanie boli vykonané v spolupráci s Robert Koch Institute v Berlíne, Nemecko

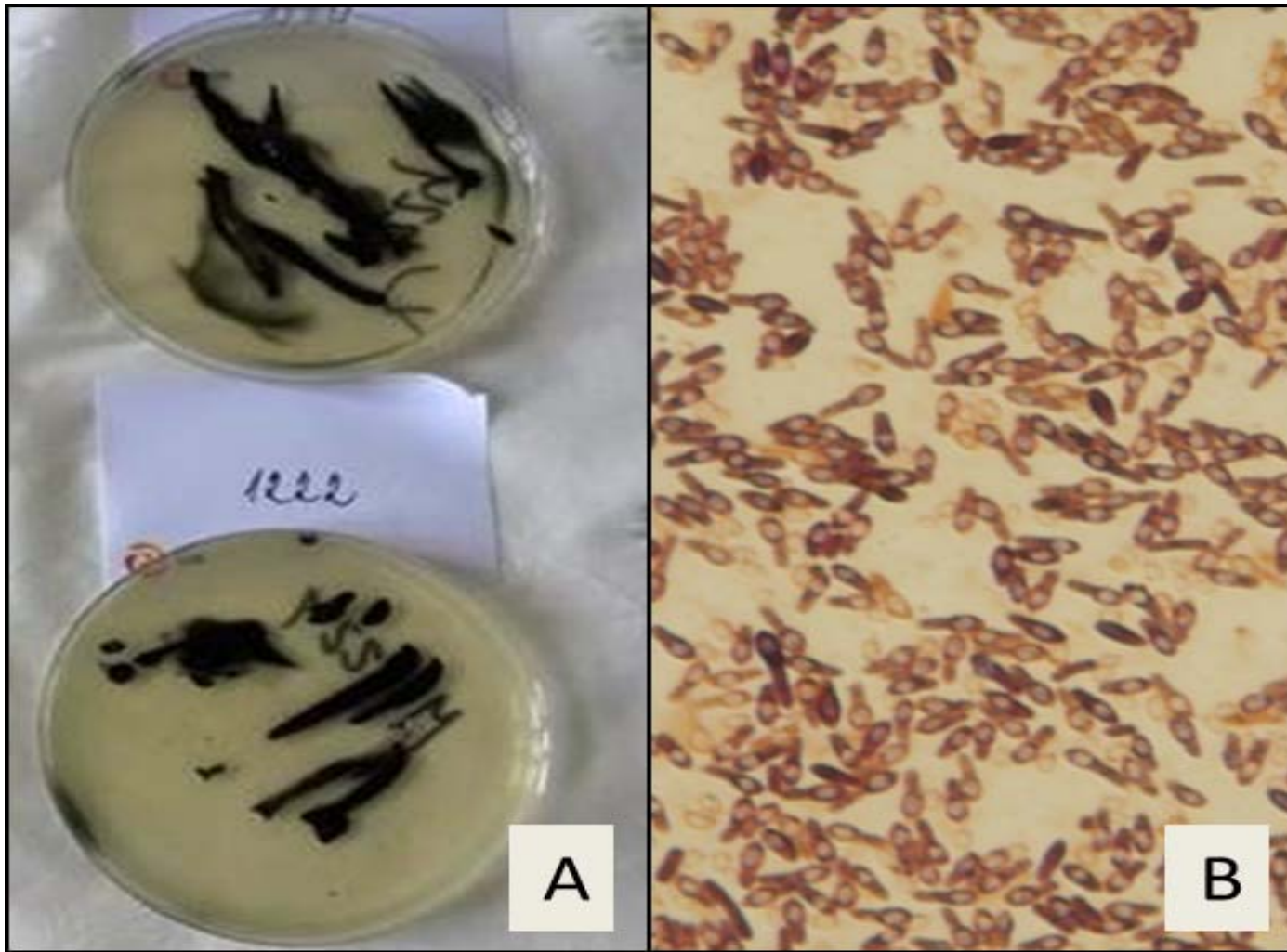

Laboratórne šetrenie

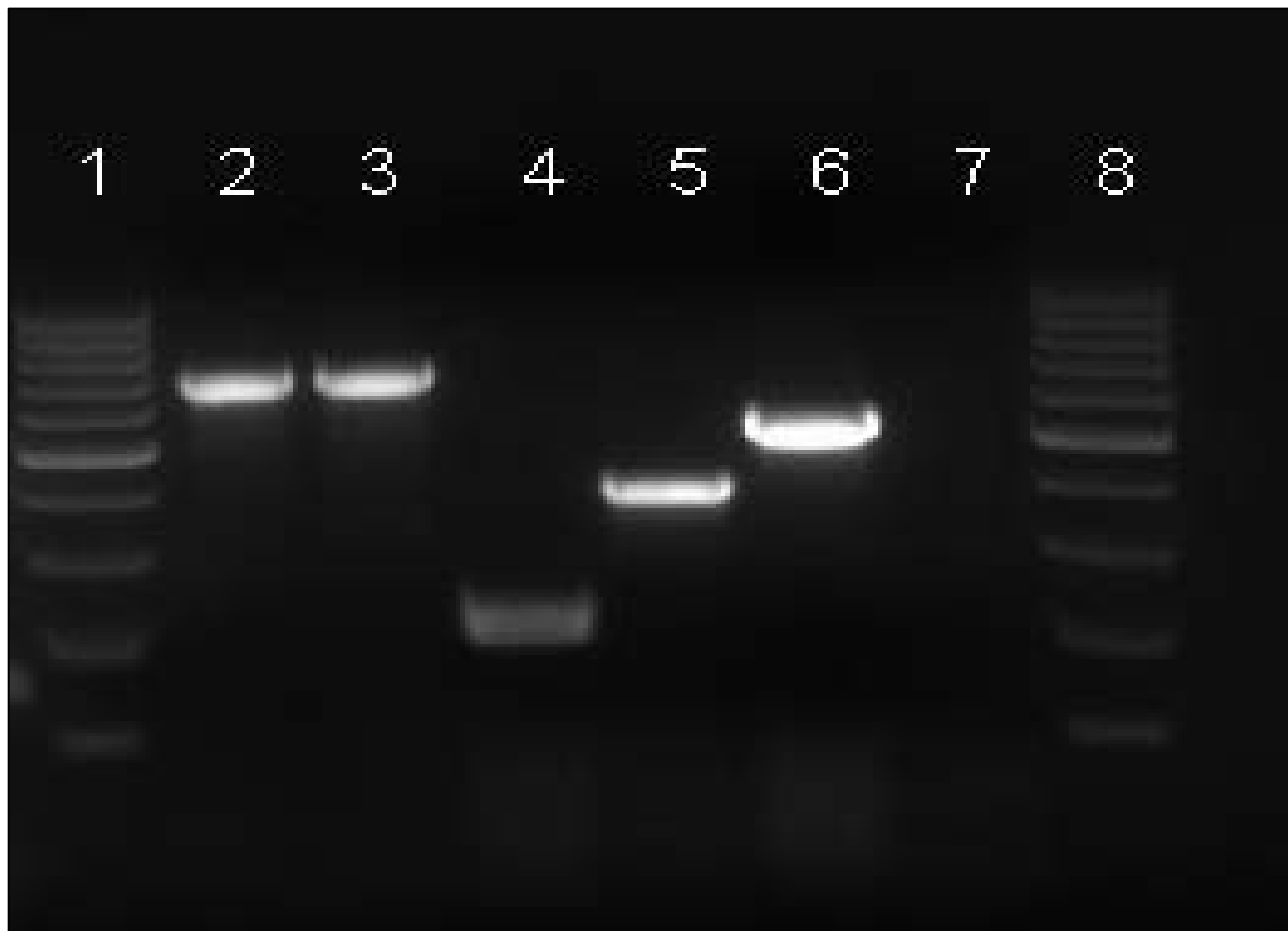
- 3 prázdne obaly z cícerovej nátierky a 9 originálnych neotvorených vzoriek
- **13.08.2015:** modifikovaná **STN EN ISO 7937:2005** na kultivačný dôkaz klostrídií
- **17.08.2015:** typická morfológia *Clostridium* spp.
- **18.08.2015:** subkultivácia, po kultivácii na TSC agare, typické subterminálne uložené spóry, farbenie podľa Grama
- na základe kultivácie, mikroskopie a klinicky stanovenej diagnózy záver: **suspektné *Clostridium botulinum***
- Kmene zamrazené na -80°C až do 28.09.2015
- **28.09.2015:** rekultivácia zamrazených kmeňov
- **1.10.2015:** multiplex PCR podľa **STN P CEN ISO/TS 17919:2013**
(*Clostridium botulinum* type A POZITÍVNE)
- API 20A na detekciu anaeróbných mikroorganizmov: ***Clostridium botulinum/sporogenes***
- **29.10.2015:** kmene odoslané na ďalšiu analýzu do Robert Koch Institute

Obr. 1: Obaly z nátierky

Obr. 2: A. Kultivácia na TSC (Tryptose Sulphit Cycloserin)
agare, typická morfológia *Clostridium* spp., **B.** Spóry po
kultivácii na TSC agare, typické subterminálne uloženie spór,
farbenie podľa Grama

Obr. 3: Výsledok PCR 1) a 8) Molekulový štandard; 2) Vzorka; 3) - 6) Pozitívne kontroly: 3) *C. botulinum* serotype A; 4) *C. botulinum* serotype B; 5) *C. botulinum* serotype E; 6) *C. botulinum* serotype F; 7) Negatívna kontrola

Konfirmácia laboratórnych výsledkov

- **29.10.2015:** zaslanie vzoriek na ďalšiu analýzu do Robert Koch Institute - Centre for Biological Threats and Special Pathogens, Berlín
- **11.11.2015:** Potvrdenie našich výsledkov z Robert Koch Institute
POZITÍVNE *CLOSTRIDIUM BOTULINUM* TYP A!!!
- ***Clostridium botulinum* type A S DOKÁZANOU PRODUKCIOU TOXÍNU**
- **8.2.2016: *Clostridium botulinum* subtype A3 s dokázanou produkciou toxínu**

Centre for Biological Threats
and Special Pathogens

Biological Toxins (ZBS3)

Consultant Laboratory for
Clostridium botulinum

Robert Koch-Institut | Postfach 45 02 41 | 13302 Berlin | Germany
Dr. Brigitte Dörner, ZBS3

Prof. Dr. C. Klement/Dr. L. Maďarová
Regional Authority of Public Health BanskáBystrica
Department of Medical Microbiology
Cesta k nemocnici 25
975 56 BanskáBystrica
Slovakia

E-mail: cyril.klement@vzbb.sk; lucia.madarova@vzbb.sk

Laboratory Analysis Report

Foodborne botulism, chickpea spread (Alfabeto)

Sender: Regional Authority of Public Health BanskáBystrica,
Slovakia
Beneficiary: sender
Diagnosis or Laboratory Service: Confirmation of *Clostridium botulinum*

Specimen	date collected	date received at RKI	your ref.No	our ref.No
1223(isolate)		30/10/2015	1223	15-168
1223j(isolate)		30/10/2015	1223j	15-169
1224(isolate)		30/10/2015	1224	15-170

Dear Prof. Dr. Klement, dear Dr. Maďarová dear colleagues,

Please find below our laboratory analysis on the above mentioned samples.

Methods

Isolates were cultured in TPGY medium under anaerobic conditions at 32 °C in an anaerobic workstation (Don Whitley Scientific, UK) and checked for purity on lactose egg yolk agar plates. Typical morphology for *C. botulinum*/*C. sporogenes* was observed for all three isolates. Note that different morphology of 1223/1223j and 1224 was observed (see Appendix A below). A single colony (15-168-01, 15-169-01, 15-170-01) was selected for further characterisation.

Selected colonies were grown in TPGY medium for 16 h. Bacteria and supernatants were separated by centrifugation and DNA was isolated with Qiagen DNeasy Blood & Tissue Kit according to the manufacture's instruction for Gram-positive bacteria. DNA was subjected to quantitative

Date: 11/11/2015

Your Ref:

Our Ref:
4 07 01000290002-0002

I.A.
Dr. Brigitte Dörner
Head ZBS3
Tel. +49 (0)30 18714 2500
Tel. +49 (0)30 18714 2501
E-Mail: Dorner@rki.de

Dr. Martin Dörner
Deputy Head ZBS3
Tel. +49 (0)30 18714 2500
Tel. +49 (0)30 18714 2501
E-Mail: Dorner@rki.de

Robert Koch Institute
Centre for Biological Threats and
Special Pathogens
ZBS3 – Biological Toxins
Seestraße 10
13353 Berlin
Germany

www.rki.de

The Robert Koch Institute is a
Federal Institute within the
portfolio of the Federal Ministry
of Health

TaqMan PCR (qPCR) for *bont/A*, *bont/B*, *bont/E*, and *bont/F* genes [1] and for the *ntnh* gene [2], which serves as a surrogate marker for botulinum-neurotoxin-producing *Clostridium* spp. (*C. botulinum* Group I–IV, *C. baratii*, *C. butyricum*).

16S rRNA was partially sequenced [3] and compared to the NCBI Genbank entries.

Culture supernatants were tested by multiplex ELISA (Luminex xMAP technology, unpublished) for the expression of BoNT/A and haemagglutinins (HA33, HA70).

Results:

Isolate	qPCR <i>bont/A,B,E,F</i>	qPCR <i>ntnh</i>	ELISA BoNT/A	ELISA HA33	ELISA HA70	16S rRNA	Microscopy
1223	A	+	+	–	–	C. bot./ C. spor.	C. bot./ C. spor.
1223j	A	+	+	–	–	C. bot./ C. spor.	C. bot./ C. spor.
1224	–	–	–	–	–	C. bot./ C. spor.	C. bot./ C. spor.

Isolates 1223 and 1223j were found to be positive for *bont/A* and *ntnh* genes and showed toxin production. Isolate 1224 was negative in both qPCR and ELISA.

Negative ELISA data for haemagglutinins HA33 and HA70 point towards a *bont/A* located within a *ha/orfX* cluster [4] which can be found for *bont/A2*, A3, A4, A6, A8 and some A1 (including all A1(B)) strains. In here BoNT/A is released associated with the NTNH in the M-complex [5]. Whereas *bont/A5* and most A1 strains are located within the *ha/orfX* cluster and thus producing the more potent large L-complex containing NTNH and haemagglutinins [6,7].

Irrespective of its reduced oral toxicity BoNT/A from *ha/orfX* cluster strains (e.g. BoNT/A2, A3 or A8) has been involved in foodborne botulism outbreaks worldwide [8-10].

16S rRNA sequence (partial, 950–1000 nt) was in agreement (>99%) with *C. botulinum* Group I or *C. sporogenes*, which are almost indistinguishable [4], for all three isolates (incl. 1224!).

Taken together, isolates 1223 and 1223j are confirmed as *C. botulinum* type A strains presumable in an *ha/orfX* cluster.

Whereas isolate 1224 has to be considered as a *C. sporogenes* strain.

Please don't hesitate to contact me for any further information.

Responsible scientist:
Dr. Martin Dörner

Yours sincerely,

i.A. Dr. Martin Dörner
Deputy Head ZBS3

References:

- Kirchner, S.; Krämer, K.M.; Schulze, M.; Pauly, D.; Jacob, D.; Gessler, F.; Nitsche, A.; Dörner, B.G.; Dörner, M.B. Pentaplexed quantitative real-time PCR assay for the simultaneous detection and quantification of botulinum neurotoxin-producing clostridia in food and clinical samples. *Appl Environ Microbiol* 2010, 76, 4387–4395.
- Raphael, B.H.; Andreadis, J.D. Real-time PCR detection of the nontoxic nonhemagglutinin gene as a rapid screening method for bacterial isolates harboring the botulinum neurotoxin (A-G) gene complex. *J Microbiol Methods* 2007, 71, 343–346.
- Hill, K.K.; Smith, T.J.; Helma, C.H.; Ticknor, L.O.; Foley, B.T.; Svensson, R.T.; Brown, J.L.; Johnson, E.A.; Smith, L.A.; Okinaka, R.T., et al. Genetic diversity among botulinum neurotoxin-producing clostridial strains. *J Bacteriol* 2007, 189, 818–832.
- Hill, K.K.; Smith, T.J. Genetic diversity within *Clostridium botulinum* serotypes, botulinum neurotoxin gene clusters and toxin subtypes. *Curr Top Microbiol Immunol* 2013, 364, 1–20.
- Gu, S.; Rumpel, S.; Zhou, J.; Strotmeier, J.; Bigalke, H.; Perry, K.; Shoemaker, C.B.; Rummel, A.; Jin, R. Botulinum neurotoxin is shielded by NTNHA in an interlocked complex. *Science* 2012, 335, 977–981.
- Benefield, D.A.; Dessain, S.K.; Shine, N.; Ohi, M.D.; Lacy, D.B. Molecular assembly of botulinum neurotoxin progenitor complexes. *Proc Natl Acad Sci U S A* 2013, 110, 5630–5635.
- Lee, K.; Gu, S.; Jin, L.; Le, T.T.; Cheng, L.W.; Strotmeier, J.; Krueel, A.M.; Yao, G.; Perry, K.; Rummel, A., et al. Structure of a bimodular botulinum neurotoxin complex provides insights into its oral toxicity. *PLoS Pathog* 2013, 9, e1003690.
- Franciosa, G.; Floridi, F.; Maugliani, A.; Aureli, P. Differentiation of the gene clusters encoding botulinum neurotoxin type A complexes in *Clostridium botulinum* type A, Ab, and A(B) strains. *Appl Environ Microbiol* 2004, 70, 7192–7199.
- Kull, S.; Schulz, K.M.; Strotmeier, J.W.; Kirchner, S.; Schreiber, T.; Bollenbach, A.; Dabrowski, P.W.; Nitsche, A.; Kalb, S.R.; Dörner, M.B., et al. Isolation and functional characterization of the novel *Clostridium botulinum* neurotoxin A8 subtype. *PLoS One* 2015, 10, e0116381.

- Leighton, G. *The Loch Maree tragedy*. W.Collins Sons & Co: London, UK, 1928.

Appendix A:

Colony morphology on lactose egg yolk agar

1223

1223j

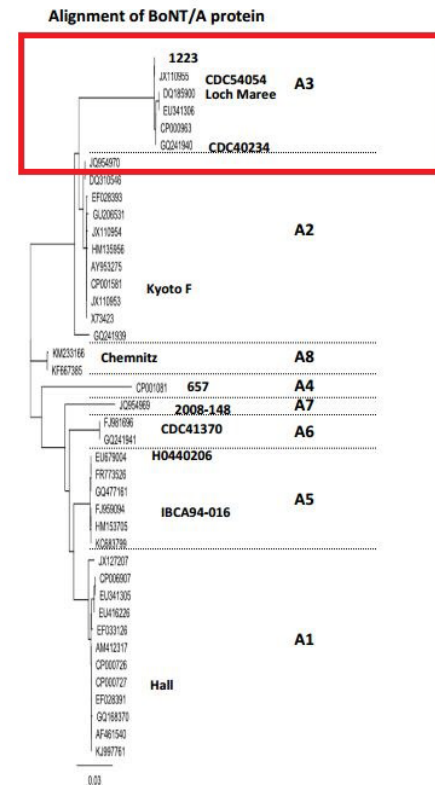
1224

- porovnanie sekvencie s databázou NCBI Genbank database (*National Center for Biotechnology*).
- Sekvencia aminokyselín: **100 % identická s kmeňom** BoNT/A3 CDC54054 (JX110955), **pôvodom z Argentíny**
- Lúquez, C.; Raphael, B.H.; Joseph, L.A.; Meno, S.R.; Fernández, R.A.; Maslanka, S.E: Genetic diversity among *Clostridium botulinum* strains harboring bont/A2 and bont/A3 genes. Appl Environ Microbiol 2012, 78, 8712-8718.

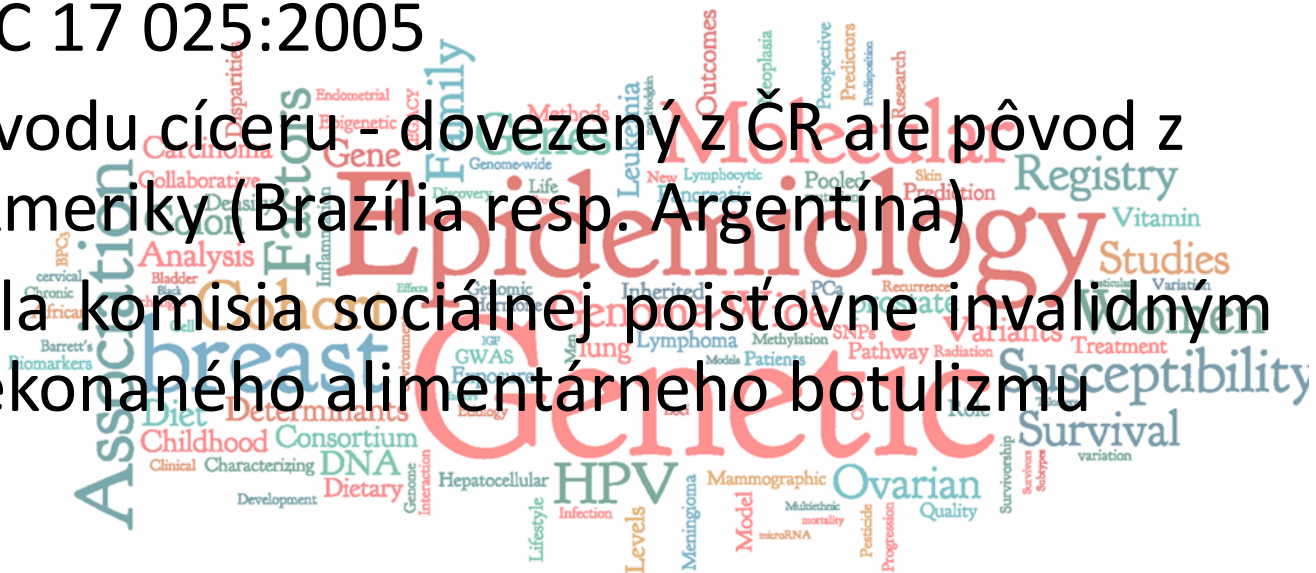
Isolates 1223 and 1223j were found to have the identical *bont/A* sequence. The sequence was 100% identical to BoNT/A3 of strain CDC54054 (JX110955) from Argentinian soil [2] and closely related to other BoNT/A3 sequences like the one of strain Loch Maree. The strain Loch Maree resulted from an outbreak at Loch Maree, Scotland in 1922 involving wild duck pate [3]. It was so far the only outbreak involving BoNT/A3. All other published BoNT/A3 sequences originate from Argentina [2]. Figure 1 shows the Neighbor-joining Tree for BoNT/A3 sequences (incl. Genbank No), subtypes and selected strain names.

Závery

- na základe našich skúseností s diagnostikou prípadu alimentárneho botulizmu chceme zdôrazniť nevyhnutnosť zjednotiť a zlepšiť diagnostiku a interpretáciu laboratórnych výsledkov na národnej úrovni
- nevyhnutnosťou je zlepšenie spolupráce medzi rezortmi
- akreditácia laboratórnych postupov STN EN ISO/IEC 17 025:2005
- došetrenie pôvodu cíceru - dovezený z ČR ale pôvod z krajín Južnej Ameriky (Brazília resp. Argentína)
- pacienta uznala komisia sociálnej poisťovne invalidným na základe prekonaného alimentárneho botulizmu

A scanning electron micrograph (SEM) showing a dense network of thin, interconnected fibers forming a mesh-like structure. Several thick, rod-shaped bacterial cells are visible, some appearing to be attached to or embedded within the mesh. The bacteria have a textured, slightly irregular surface. The overall color palette is a mix of light blue, green, and yellow, typical of SEM images.

Ďakujem za pozornosť